

فصل پنجم: پیشرفت علوم و فنون در دوره‌ی اسلامی

درسنامه‌ی درس ۱۰:

چه عواملی موجب گسترش

علوم و فنون در دوره‌ی اسلامی شد؟

عوامل گسترش علوم و فنون در دوره‌ی اسلامی:

مهم‌ترین عامل پیشرفت علمی مسلمانان تعلیم دین اسلام بود. پیامبر گرامی

۱ آموزه‌های دین اسلام

اسلام فرمودند: "به دنیای کسب علم باشید، حتی اگر مجبور باشید تا چین بروید."

امامان، عالمان بزرگی بودند که مردم برای یافتن پاسخ پرسش‌های علمی خود نزد آن‌ها می‌رفتند. **امام محمد باقر(ع)** و **امام جعفر صادق(ع)** کلاس‌های درس داشتند و شاگردان زیادی تربیت می‌کردند.

مسلمانان برای تعیین جهت قبله، زمان دقیق طلوع و غروب خورشید و

۲ نیازهای جدید جوامع اسلامی

تقویم و برای انجام دادن عبادت‌ها، کشتیرانی در دریا و نظایر آن به علوم **ریاضیات و ستاره‌شناسی** نیاز داشتند. به وسیله‌ی **اسطرلاب**، موقعیت ستاره‌ها را مطالعه می‌کردند. آن‌ها که در کشتی‌سازی و کشتیرانی مهارت داشتند، به کمک اسطرلاب و با توجه به جهت ستاره‌ی قطبی، راه خود را در دریاها پیدا می‌کردند.

مسلمانان آثار علمی ملت‌های دیگر چون ایران و یونان را از زبان فارسی(پهلوی) و یونانی

۳ ترجمه

به عربی ترجمه می‌کردند تا از آن‌ها استفاده کنند.

برخی فرمانروایان و پادشاهان از دانشمندان حمایت می‌کردند تا مراکز

۴ حمایت فرمانروایان از دانشمندان

علمی مثل کتابخانه و مدرسه بسازند.

تاجران و بازرگانی که از طریق دریا و خشکی به تجارت مشغول بودند، در

۵ تجارت و بازرگانی

انتقال علوم و فنون از جایی به جای دیگر بسیار مؤثر بودند.

۶ کاغذسازی

مسلمانان فن کاغذسازی را از چینی‌ها آموختند و آن را گسترش دادند و حتی صدها

مغازهی کتاب‌فروشی در شهرهایی چون بغداد، نیشابور و بخارا وجود داشت.

۷ ایجاد مراکز علمی در قلمرو اسلامی

مسلمانان مراکز علمی همچون دانشگاه و کتابخانه، مدارس نظامیه،

رصدخانه و بیمارستان در بسیاری از شهرهای سرزمین‌های اسلامی بنا کردند که افراد زیادی در آن‌ها به کسب علم

می‌پرداختند.

دانشگاه جندی‌شاپور که در اهواز و در زمان ساسانیان تأسیس شد اما تا سیصد سال به کار خود ادامه داد.

کتابخانه‌ی عظیمه در بخارا توسط سامانیان ساخته شد که ابن سینا سال‌ها در آن مشغول تحقیق بود.

مدارس نظامیه مدارس بود که عده‌ی زیادی در آن‌ها علم می‌آموختند و همان‌جا زندگی می‌کردند و خرج

زندگی و تحصیلشان را حکومت پرداخت می‌کرد. نظامیه‌های بغداد و نیشابور معروف بودند.

مؤسس این مدارس، یکی از وزیران معروف ایرانی به نام **خواجه نظام الملک** بود.

دانشگاه‌های امروزی را تقلیدی از این مدارس می‌دانند.

رصدخانه‌ها محل تحقیق درباره‌ی ستارگان بودند. بغداد، اصفهان و ری رصدخانه داشتند.

بیمارستان و مدرسه‌ی پزشکی دانشگاه جندی شاپور **نخستین بیمارستان** بوده ولی **معروف‌ترین بیمارستان**

دوره‌ی اسلامی توسط عضدالدوله دیلمی در بغداد ساخته شد که داروخانه هم داشت.

عصر تاریکی اروپا:

همزمان با دوره‌ای که مسلمانان به پیشرفت‌های بزرگ علمی دست یافته بودند، اروپائیان در جهل و خرافات به سر

می‌بردند و با مشکلاتی همچون کمبود بهداشت و انواع بیماری‌های خطرناک روبرو بودند. به این دوره، عصر تاریکی

اروپا می‌گویند. البته بعدها اروپائیان با ترجمه و چاپ آثار علمی مسلمانان، این علوم و فنون را به سرزمین‌های خود

منتقل کردند و از آن‌ها بهره بردند.

علمت را گسترش بده تا جهانت گسترش یابد عزیزم